

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Cilt : 27

Birinci İçtima

1 Teşrinisani 1926 Pazartesi

MÜNDERECAT

	Sayfa		Sayfa
1. — REİSİCUMHUR GAZİ MUSTAFA KEMAL PAŞA HAZRETLERİNİN NUTKU İFTİTAHİLERİ,	2:6	2. — DİVANI RİYASET İNTİHABI,	6:7
		3. — AZAYI KİRAMIN ŞUBELERE TEFRİKİ,	7:10

BİRİNCİ CELSE

Kuşat Saati; Saat : 14,10

MUVAKKAT REİS : Refet Bey (Bursa)

MUVAKKAT KÂTIPLER : Ragıp Bey (Zonguldak), Hakkı Bey (Van)

1. — REİSİCUMHUR GAZİ MUSTAFA KEMAL PAŞA HAZRETLERİNİN NUTKU İFTİTAHİLERİ,

REİS — Ekseriyetimiz vardır, celseyi açıyorum. Reisicumhur Hazretleri nutuklarını irat buyuracaklardır.

REİSİCUMHUR GAZİ MUSTAFA KEMAL PAŞA HAZRETLERİ (Ankara) — Büyük Millet Meclisinin Musterem Azası;

Büyük Millet Meclisi Sekizinci faaliyet senesine dahil olurken, azayı kıramı hürmet ve muhabbetle selâmlarım, (Alkışlar). Bu sene; asil milletimizin lâyıf olduğu medenî mevkiî bilfiil işgal için, Büyük Meclisin, bir, iki senedenberi, vücade getirdiği kanunların ve ittihaz ettiği tedbirlerin, hayatı umumiyyede, tatbikatı ile geçmiştir. Bu tatbikatın müspet tesirat ve tecelliyatını memnuniyetle müşahade etmekte bulunuyoruz.

Cumhuriyet ve medeniyetin başlıca nimeti olan huzur ve asayişin takrir ve teyidi için sarfettiğimiz mesainin vâsi neticeleri tahakkuk etmektedir. Bunu fahr ile tizkâr edebilirim. Son senelerin belli başlı hadisesi olan Şark irticainin istilzam ettiği ıslatkârane tedbirler isabetle ve muvaffakiyetle tatbik edilmiştir. Bu tedbirler, vatandaşlarımızın, içtimaî ve iktisadî hayatları üzerinde, sükûn ve refah gösteren tesirlerini şimdiden hissettirmektedir.

İçtimaî bünyemizin hiçbir hâdisesini, hiçbir derdini yarım tedbirlerle uyuşturmak şiarında ve istidadında olmayan Cumhuriyet, tevessül ettiği radikal ıslahatın ilk devrelerini geçirmiş ve gündün güne artacak semerelerini iktifat etmek devrine girmiştir. (Şiddetli alkışlar, bravo sesleri). Şiarımızın ve istidadımızın ilham ettiği ve esasen memleket ihtiyaçlarına mutabık olduğu eserleriyle tezahür eden yolumuzda katıyetle yürümek azmindeyiz. (Bravo sesleri, alkışlar).

Memleketimizin, dahilî idaresi, yalnız huzur ve asayişle değil, iktisadî ve umranî faaliyetlerle de mütemayizdir. Yol inşası için, umumiyyetle gösterilen tehalük ve gayret hasseten zikre şayandır.

Bu zemindeki mesaliyi tanzim için umumî ve hususî yollar arasındaki farkların izalesi lüzumu karşındayız.

İhtiyacı umumîye için, vazbuyduğunuz Yol Kanunu, Köy Kanunu, Borçlanma Kanunu, İskân ve Teşkilâtı Mülkiye Kanunlarının tatbikatı hüsnü semerat vermektedir.

Bu sene, takdim olunacak Nahiye ve Belediye kanunlarıyla ve tedrisat vergisinin tanzim ve ıslahı ile, Meclisi Âli; asrî ve medenî bir merhalei terakki daha temin etmiş olacaktır.

İskân siyasetine ve iskân tedabirine atıf buyduğunuz ehemmiyetin yerinde olduğuna işaret etmek isterim. Bu zeminde her sene ittihaz buyacağınız yeni tedbirlerin istikbalî memleketi bihakkın tarsine matuf olacağına şüphe yoktur.

İslahatı umumîye meyanında kabul buyurduğunuz, Kanunu Medenî Ceza ve Ticaret Kanunları mevkiî tatbik giderken, hâkimlerimizin gösterdiği gayret ve isabeti takdir ederim. Bu kanunların milletin hakikî ihtiyacına ve derunî arzusuna ne derece mutabık olduğu derhal tezahür etmiştir.

Muhterem efendiler; Türk Milletinin inkişafına asırlardanberi, set çeken manileri kaldırmak ve hayatı umumîyeye muasır medeniyetin kanunlarını ve vasıtalarını vermek için sarfettiğiniz mesainin, milletin tasvibi umumisine mukarin olduğu muhakkaktır.

İhtirasat ve muzmiratını, milletin selâmeti yolunda, tatmin edilmemiş görenlerin, teşebbüsâtı mezbuhanesi iradei milliye karşısında daima makhur olmuştur ve dalıma makhur olacaktır. (Sürekli alkışlar.)

TUNALI HİLMİ BEY (Zonguldak) — Yaşasın Cumhuriyet...

REİSİCUMHUR GAZİ MUSTAFA KEMAL PAŞA HAZRETLERİ (Devamla) — Bu teşebbüsâtın son tezahürü olarak meydana çıkan, suikast hâdisesi, naçiz şahsımıza taalluku, itibariyle değil, fakat, Türk Milletinin merdane evsafına yaraşmayan ve Millet Vekâleti gibi yüksek bir mertebeli itibarı vasıtai tecavüz kılmağı düşünecek kadar tereddit eden irticai bir zihniyet göstermek itibariyle mucibi teessür olmuştur.

REFİK BEY (Konya) — O sefiller, Türk Milletinden değildir. Büyük Dâhi...

TUNALI HİLMİ, BEY (Zonguldak) — Onları Türklük değil, cehennem bile kabul etmez. (Lânet olsun sesleri).

REİSİCUMHUR GAZİ MUSTAFA KEMAL PAŞA HAZRETLERİ (Devamla) — Ancak, pek mahdut ve namert bir zümreye münhasır kalan bu zihniyete karşı bütün milletin candan gösterdiği nefret ve mukavemet, Cumhuriyetin ve Büyük Millet Meclisi tesisatının, Millet nazarında ne derece aziz olduğunu ispat etmek cihetinden mucibi tesliyet ve mefharet olmuştur. (Alkışlar.)

Azayı kiram; Milletimizin mukadderatına vaziyet ettiğiinden beri Büyük Millet Meclisinin şıartı, Heyeti içtimaiyemizin kaybettiği asırları süratle telâfi etmek ve bu maksatla istihdaf ettiği gayelere emniyet ve sükûnetle varmak için halin icap ettirdiği tedbirleri tereddütsüz ittihaz ve tatbik eylemektir.

Büyük Millet Meclisinin son senelerde çizdiği istikametlerden gûna-gûn mugalatalar ve teşvişlerle milletimizi inhiraf ettirmek isteyenlere karşı, bizzarure, vazettiği Taktirî sükûn Kanunu bu şıarın asarındandır.

Bu kanunun; ıslahatı umumiyenin iyi anlaşılmasına, hüsnü tatbıkına alelumum sükûn ve istikrarın vusulüne ve devlet nüfuz ve haysiyetinin takrir ve teyidine ne derece nafi olduğu meydandadır. Taktirî sükûn Kanununun alelumum fena hareketlere ve suiistimallere karşı hürriyeti efkâr ve matbuatı asla takyit etmediği müsellemdir. Bu hutut dahilinde tatbik edilmekte bulunan Taktirî sükûn Kanununun, Milletın hayatı için asıl olan huzur ve emniyetin, ıslahat ve inkilâbatın müdafaa ve teyidi gibi esasatı hayatiye, iktiza ettirirse münasip bir müddet daha idamei mer'iyeti, Büyük Millet Meclisince derpiş ve mütalâa edilmeye şayanıdır.

TUNALI HİLMİ BEY (Zonguldak) — Elbette; hiç şüphesiz....

REİSİCUMHUR GAZİ MUSTAFA KEMAL PAŞA HAZRETLERİ (Devamla) — Muhterem efendiler, alelumum, iktisadiyatımızda feyizli bir inkişaf meşhuttur. Milli bankalarımızla ticari ve sınai şirketlerin adet ve sermayelerinin mütemadiyen artmakta olması, halkımızın iktisadi faaliyet ve intibahına delil addolunabilir.

Kabotajın, bu sene zarfında münhasıran ve tamamen Türk sanacağına avdeti fiilen tahakkuk etmiştir. Bu hadiseyi müfthirane yadetmek isterim. (Alkışlar)

Bu hadise, asırlarca süren mevanie karşı, ancak, milli idarenin istihsal edebildiği muvaffakiyetlerdendir. (Alkışlar)

Demir sanayii tesis ve demir madenleri işletilmesi için mütehasısların muhtelif sahalarda tetkikatı müspet neticeler vermiştir. Ereğli kömür havzası şarkında matlup evsafı haiz yeniden zengin kömür tabakası zahire çıkarılmıştır.

Kömür istihsalâtı, bu sene, şimdiye kadar istihsal olunan neticelerin fevkine çıktı. Maahaza, bu netice, bizim istihdaf ettiklerimizden ve membalarımızın servet ve kudretlerinin temin edebileceğinden henüz çok uzaktır. İstihsalâtı artırmak için mütemadiyen yeni tedbirler alınmaktadır.

Bu maksatla, yeni Maadin Kanunu lâyihası Meclisi Âliye takdim olunmak üzere ihzar olunmuştur.

Vatanda büyük fabrikalar vücude getirmek için umumi ve meş kûr gayret görülmektedir. Bu devrei içtimaiyede yeni Teşviki sanayi kanunu ve yeni Mesai Kanunu Meclisi Âliye takdim olunacaktır.

Kezalik «Âli İktisat Meclisi» tesisi için bir kanun lâyihası ihzar olunmaktadır.

Muhterem efendiler; Zirai sahada da, Vekâlet, şeraif ve vesaiti hazıra dahilinde azami gayret ve faaliyet sarf eyledi. Tohumların emrazdan tahlisi ve istifasi; mezruata, eşcara ve hayvanata arız olan hasarat ve emrazın imhası için aldığı vasi ve müessir tedbirler şayanı memnuniyet neticeler vermektedir. Ancak; memleketimizin bir ziraat memleketi olduğu ve vüsati, gözönüne alınırsa bizim başlıca kuvvet ve servet mesnedimizin toprak olduğu tezahür eder. Cesaretle söylemeliyiz ki memleketimizin zirai sahada müstait olduğu inkişafı temin edecek ilmi ve ameli iktidara sahip mütehasıslarımız azdır.

Binaenaleyh, zirai teşkilâtımızı, ziraat inekteplerimizi, zirai faaliyetimizi, fenni usuller dahilinde esassından tanzim edecek tedbirleri, hakiki erbabı delâletiyle ittihazda tereddüde mahal olmadığı kanaatindeyim; (Bravo sesleri.) (Sürekli alkışlar.)

Muhterem efendiler; halkın hayat ve sıhhati noktai nazarından üç senedenberi muayyen bir program dahilinde ve bütçemizin müsaadesi nispetinde takip olunan faaliyete devam edilmektedir.

Memleketin muhtelif menatikında sıtma vesair emraz ile mücadele teşkilâtı tevessü ve inkişaf etmektedir. Sıhhi faaliyet ve mücadelâttan aldığımız neticeler müspet ve şayanı memnuniyettir. Umuru sıhhiye ve içtimaiyenin muhtelif şubatına ait ve Meclisin ruznamesinde bulunan, kanun lâyihalarının tasdi-

ki teşkilâtı sıhhiye ve içtimaiyemizde yeni terakkiyat temin edecektir.

Efendiler; tarihi harbi sıhhide ve memleketin muaveneti içtimaiye tarihinde bir mevki mahsus ihraz etmiş olan Türkiye Hilâliahmer Cemiyetinin bu senen zarfında, mübadillerin sıhhi ve ilbas ve iskân umuruna ve memleketin afatı içtimaiye ve arziyesine yaptığı kıymetli yardımları takdirle zikrederim. (Alkışlar)

Hilâliahmer aza adedinin memleketin rüşti içtimaiisi ile mütenasip bir dereceye varmasını ve bütün milletin bu tenasübü temin etmesini temenni ederim.

Muhterem efendiler; demiryolu inşaatımız ciddiyetle devam ve terakki etmektedir. Şimdiye kadar inşasına tevessül ettiğimiz hatlardan başka, diğer hatların inşasına başlamak ihtiyacındayız. Memleketin esas olan bu ihtiyacını tatmin için hükümetçe ve Meclisi Âlice yeniden tedabir derpiş edilmesi lüzumuna kaniim. Bütçede, demiryolu inşa vesaitinin tezyidi ve husisi müteşebbislerle anlaşmak imkânının taharrisi bu tedabir cümlesindedir.

Hükümet inşaatından başka olarak bu sene zarfında Samsun - Çarşamba hattının işletmeye açılmış olduğunu memnuniyetle zikrederim.

Efendiler, her şeyden evvel, ehliyetli İlk tedarisat muallimlerinin süratle yetiştirilmesi için mahdut adette fakat vesaiti ve heyeti talimiyesi mükemmel, büyük müessesat vücude getirmek ve bu müesseselerden kâfi adette muallim yetiştirmek hususunda Büyük Meclisin ittihaz ettiği tedabirin tatbikine ehemmiyetle devam olunmaktadır.

Orta mekteplerimizde talim ve tedariste ciddiyet ve nizam ve inzibata riayet hususunda şayanı memnuniyet bir fark husule gelmiştir.

Memlekette talim ve tedaris esaslarını, ilmi ve müstakil bir merkezden sevk ve idare maksadiyle tasavvur edilen «Talim ve Terbiye Dairesi» teessüs etmiş ve alelumum tedarisatin programları ve kitapları üzerinde ciddi kararlar alınmıştır.

Bu sene ihdas ve mevki tatbiki vazolunan Maarif emînleri teşkilâtının pek nafi olacağını ümit etmekteyim.

Alelumum Maarif Müessesatında mütehasıslardan istifade etmek hususuna gelecek seneler dahi, vasi mikiyasta devam olunmak musip olur. (Alkışlar)

Maarifi Umumiye Kanunu lâiyhası, bu sene, Meclisi Âliye takdim olunacaktır.

Azayı kiram; siyaseti hariciyemiz, ötedenberi takip ettiğimiz sulh ve müsâlemet hattı aslisinde müspet neticelerle inkişaf etmektedir. (Alkışlar)

Rusya ile münasebatımız, tasdikinize iktiran eden emniyet ve bitaraflik muahedesiyile tespit edilen esaslar üzerinde halisane ve samimanedir.

Tahtiti hudut; bermutat, müsait bir hava içinde neticelendi.

İkamet ve Ticaret Muahedesi müzakeratı da çok ilerledi.

İran'la mevcut olan samimi münasebatımız tasdikinize iktiran eden muahede ile tavazzuh ve tebellür etti.

Bu muahedenin hututu üzerinde bu komşu diyarda gördüğümüz küşayış ve terakki ve İran vahdeti idaresinin kuvvetli ve rasin esaslar üzerinde teessüsü için İran vatanperverlerinin sarfettikleri mesainin semerataını memnuniyetle müşahede etmekteyiz. (Alkışlar)

Afgan'la münasebatımız malumunuz olan tariki samimiyette devam etmektedir.

Suriye - Irak hudutlarında tahtit muamelesi başlamak üzeredir. Muahedat, bu hudutlar üzerinde tarafeyn için bilhassa emniyet ve hüsnü mücaveret maksatlarını istihdaf ederek yapılmıştır. Ümit ediyorum ki bu maksatların tahakkuku, muahedatin müpteni olduğu samimiyeti, fiiliyat sahasında göstermiş olacaktır. Bu halin Fransa ve İngiltere ile münasebatımız üzerinde hüsnü tesir icra etmesi tabiidir.

Görüyorsunuz ki şark komşularımızla münasebatımızda takip ettiğimiz ve aradığımız hattı hareket, her türlü muzmerâtan azade olarak yekdiğere emniyet ve yekdiğere huzur ve müsâlemet içinde inkişaf veren açık ve samimi bir istikamettir. (Sürekli alkışlar.)

Yunanistan ile aramızdaki muallâk mesailin hali için, yedi iktidarımızda olan, her türlü suhuleti gösterdik. Bu bapta açılan müzakereat ilerlemiştir. Yaklaşan neticenin bu devrede Heyeti Celilenize arz olacağını ümit ederim.

Bulgaristan'la tasdik buyurduğunuz muhadenet muahedesiyile ve ikamet mukavelenamesiyile mevki mer'iyete girdi. Bir Ticaret Mukavelesi müzakeresindeyiz.

(Sırp, Hırvat, Sloven) ve Romanya ve Arnavutluk ile münasebatımız normal ve dostanedir.

(Sırp - Hırvat - Sloven) ile bir Ticaret Muahedesiyile müzakeresindeyiz.

Balkan komşularımızla hüsnü münasebatımızdan bahsederken, ilave etmeliyim ki, biz, balkanlardaki huzur ve sükûnla çok yakından alâkadarız. (Bravo sesleri.)

Garp ve Uzakşark devletleriyle mevcut olan dostane münasebatımızda muahedatı münakidenin tayin ettiği yollarda halisane yürümekteyiz.

İtalya ile İadei mücrimin ve Müzaheretü adliye muahedesi imza edilmiştir.

Fransa ve İtalya ile konsolosluk mukavelesi müzakeresi ilerlemektedir.

Almanya ile Ticaret muahedesi ve İkâmet mukavelesi hitam bulmuştur.

Şimali Amerika cemahiri müttehidesi ile muvakkat bir Ticaret itilâfnamesi akdettik. Aramızda imza edilmiş olan muahedenin bu devrede Heyeti Celilenizin tasdikina iktiran edeceğine ümit ederim.

Cenübi Amerika Devletlerinden Arjantin ile imza edilen muhadenet muahedenamesi Meclisi Âliye arz olunacaktır.

Muhterem efendiler; biz beynelmilel münasebatta müteakabil emniyet ve riayet istihdaf eden açık ve samimi politikanın en har taraftarıyız. Hassasiyetimiz, bu vadide tezahür eden tertibat ve tekellüfata karşı, bunların bizim için de fiili ve hakiki bir emniyet vücade getirip getiremeyeceği noktasındadır. (Bravo sesleri.)

Muhterem efendiler; berri, bahri ve havai ordumuzun taalisi için sarfettiğiniz gayretlerin feyizli semereler vermekte olduğundan emin olabilirsiniz. (Alkışlar.)

Faaliyetini yakından müşahede etmekte olduğunuz Cumhuriyet ordularının maddi ve manevi sahalarda kudret ve kıymeti vatanın masuniyetini ve milletin emniyetini tekeffül edecek bir seviyei âliyede olduğunu katiyetle beyan edebilirim. (Şiddetli ve sürekli alkışlar.)

Efendiler; vatandaşların kendi gayret ve hamiyetlerinin mahsulü olan Tayyare Cemiyetinin bir senelik mesai ve muvaffakiyatı takdire şayandır. (Alkışlar.)

Azayı kiram; Devletin vaziyeti maliyesine attettiğiniz büyük alâkanın esas ehemmiyeti üzerinde bilhassa ısrar etmek isterim.

Geçen senelerin açık bütçelerinin biriktirdiği müşkülât Büyük Meclisin 1926 bütçesinde hakiki bir muvazene vücade getirmek için sarfettiği gayret ve hükümetçe mümkün olan azami tasarrufata dikkat sayesinde iktiham edilebilmiştir.

Gelecek bütçelerin, hakiki muvazene tesisi için geçen senedenberi takip olunan salim istikâmete muatabik olarak meydana geleceğini kuvvetle ümit ederim.

Cumhuriyetin açtığı umran ve imar politikası ve Cumhuriyet masuniyetinin talep ettiği müdafaa vesaiti hakiki bir bütçe dahilinde, milletçe ve hükümetçe

ciddi tasarrufat ile temin olunabilir. Büyük Meclisin milletin hazinesinin kudretini tevsî için vazettiği yeni varidat kanunlarından, bugüne kadar istihsal olunan neticeler, bunlardan beklenen menafiin elde edileceğini kuvvetle ümit ettirmektedir.

Yalnız, yeni kanunların tatbikatında tesadüf olunan müşkülât, ıslahat ile izale edilmek lâzımdır. Bu lüzuma binaen istihlâkâtı umumiye vergisinin ticari ve iktisadi muamelâta hâle iraa etmeyecek ve halkı izaç eylemeyecek bir şekle ifrağı (Bravo sesleri ve alkışlar.) ve kazanç vergisinde ticaret ve iktisadiyatımızın lüzum gösterdiği nıkatın nazarı dikkate alınması ve maktu verginin daha basit ve sehlüttahsil bir hale getirilmesi zaruri görülmektedir. Bu esasat dahilinde tanzim olunacak levayihî kanuniyenin bu devrede Büyük Millet Meclisine takdimi mukarrerdir.

Aziz arkadaşlarım;

Bir uzvu olmakla müftehir bulunduğum Büyük Meclisin geçen üç senelik hayatı faaliyeti, büyük Türk milletine içtimai, iktisadi ve medeni hayatta, arzu ettiği salim istikâmetleri bulmak ve göstermek için geçmiştir. Şimdiye kadar istihsal ettiğimiz neticeler ve milletten gördüğümüz muavenet ve müzaheret ıslahat ve icraatınızın, milletçe hüsnü kabul edildiğine delâlet eder.

Bu yeni faaliyet senesi, ikinci Büyük Millet Meclisini, sinei tarihte tefrik eden isabetli muvaffakiyetlerle bir kat daha mütemayiz kılacaktır.

Kemali itimat ile söyleyebilirim ki bu sene vazifei vekâletiniz hitam bulup da milletin kıymetli emanetini kendisine iade edeceğimiz zaman, millet yolunda maddi ve manevi bütün kudret ve kaabiliyetlerini sarfetmiş olanların hazzı vicdanisini hissetmekle bah-tiyar olacağız. (İnşallah sesleri.)

Efendiler; tevessül ettiğimiz büyük icraatta, milletimizin yüksek kabiliyeti ve yüksek aklı selimi başlıca mürşidimiz ve menbaı muvaffakiyetimiz olmuştur. (Alkışlar.)

TUNALI HİLMİ BEY (Zonguldak) — Yaşa Gazi...

REİSİCUMHUR GAZİ MUSTAFA KEMAL PAŞA HAZRETLERİ (Devamla) — Bunu, lisanı şükranla tekrar ederim. Bilerek veya bilmeyerek, isteyerek veya istemeyerek kendisine zarar verenlere karşı inki-sarı derin olan milletimizin kendi uğrunda esaslı ve hayırlı mesai sarfedenlere karşı da nihayetsiz vefakârlığı ve kadirşinaslığı müsellemdir.

Bu, büyük millet, arzu ve istidadının, mütevec-cih olduğu istikâmetleri görmeye çalışan ve görebilen

evlâdını daima takdir ve himaye etmiştir. (Alkışlar)
Bu kadar emin bir sinei samimiyette bezli meç-
hut eden evlâdı vatan, her zaman feyizli bir saha
faaliyet bulacağına bihakkın mutmain olabilir.

Büyük Türk Milletinin bir ferdi olarak, istikbale,
itimadı nefisle, huzur ve emniyetle nazar ederken
onun refahını, onun saadetini temenni ederim.

REFİK BEY (Konya) — Yaşa, büyük Gazi...
REİSİCUMHUR GAZİ MUSTAFA KEMAL PA-
ŞA HAZRETLERİ (Devamla) — Meclisi Âlinin bu
refah ve saadeti temine matuf mesaisinde büyük mu-
vaffakiyetlere mazhar olacağına eminim. (Şiddetli ve
sürekli alkışlar.)

Makamı Riyasete Refet Bey geçti.

2. — DİVANI RİYASET İNTİHABI

REİS — Efendim, Nizamnamei Dahilî mucibi-
nce Reis intihabına başlıyoruz. Malumuâliniz in-
tihap reyî hafi ile yapılacaktır. Dairei intihabiye
sırasıyla isimler okunacak. (Reyler toplandı)

REİS — Efendim, reylerini istimal buyurmayan
zevat varsa lütfen reylerini versinler.

İstihsalı ârâ muamelesi hitam bulmuştur.

Tevfik Fikret Bey (Konya), Cavit Paşa (Canlık,
Refik Bey (Konya) Riyaset intihabına ait reylerin
tasnifine memur edilmişlerdir. Efendim, tasnif
muamelesinin hitamına kadar beş dakika için celseyi
tatil ediyorum.

Hitamı Celse; Saat : 15,05

İKİNCİ CELSE

Bedi müzakerat; Saat : 15,25

MUVAKKAT REİS : Refet Bey (Bursa)

MUVAKKAT KÂTİPLER : Ruşen Eşref Bey (Afyonkarahisar), Hakkı Bey (Van)

REİS — Efendim, celse açılmıştır. Riyaset in-
tihabına ait neticeî ârâyı arz ediyorum. Riyaset in-
tihabına 163 aza iştirak etmiştir. İttifakı ârâ ile
Karesi Mebusu Kâzım Paşa Hazretleri Riyasete
intihap edilmiştir (Alkışlar).

Buyurunuz efendim.

(Makamı Riyasete Reis Kâzım Paşa alkışlar ara-
sında geçmiştir).

REİS KÂZİM PAŞA (Karesi) — Muhterem ar-
kadaşlar; beni bu sene de Meclis Riyasetine intihap
ettiğinizden dolayı teşekkür ederim. Hakkımda gös-
termiş olduğunuz itimadı, samimî muhabbet ve
emniyetinizin temadisi olarak telâkki ediyor ve Mec-
lisi âlinin arzusuna muvafık surette vazifemi ifa et-
miş olmakla iftihar ediyorum. (Allah muvaffak etsin
sesleri)

Muhterem arkadaşlar; bugün devrei içtimaiye-
mizin dördüncü seneli mesaisine başlıyoruz. Azayı
kiram beş ay devam eden tatil esnasında dairei in-
tihabiyelerinin ihtiyaçlarını yakından tetkik ettikle-
rinden dolayı kemafissabık memleket için faydalı

kararlar ittihaz edecekleri tabiidir. Tatili zikreder-
ken o esnada vukua gelen pek müessif hâdiseden
bahsetmek isterim: Malumuâlileridir ki, Reiscum-
hur Hazretleri seyahatları esnasında bir suikast ter-
tibine maruz kalmışlardır ve bunun mütecasirleri me-
yanında maalesef bâzı Mebusların da buldukları
tahakkuk etmiştir. (Kahrolsunlar sesleri)

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bozok) — Hasret-
lerine kavuştular.

REİS PAŞA (Devamla) — Bu hususta cereyan
etmiş olan kanunî muamelât alelusul Meclisi âliye
arz edilecektir.

Efendiler, Reiscumhur Gazi Mustafa Kemal
Paşa Hazretleri; milletimizi felâkettten tahlis eden
muazzez bir şahsiyettir. (Ona hiç şüphe yok ses-
leri) Tasavvur ve tertip edilen ve aynı zamanda
takibi hükümet gayesine matuf olan suikast fail-
leri hakkında necip milletimiz heyecanla ve mütte-
fikân hissi nefretini ızhar etmiştir (Tabii sesleri). Siz
de Aziz arkadaşlar daha o zaman milletimizin hissi-
yatına tercüman oldunuz. Ben de bugün Reisiniz